

De taak om de molens draaiende te houden is al lang niet meer voorbehouden aan beroepsmolenaars. Het zijn voornamelijk vrijwilligers die zorg dragen voor de levende monumenten. In bijzondere gevallen zijn dit families, die bij de molen wonen. Hoe voelt het om je hobby naast de deur te hebben?

TEKST EN FOTO'S: B. JONGEJAN

Wonen naast de molen

Portret van twee molenaarsfamilies in de provincie Groningen

FAMILIE STRIJKSTRA EN DE NOORDERMOLEN

Wie door het bevrijdingsbos in Noorddijk loopt, kan moeilijk om de Noordermolen heen. Een langgestrekt geasfalteerd pad, dat haaks ligt op de Noorddijkerweg, leidt naar de achtkantige poldermolen toe. De molen nodigt uit, zeker op de Open Monumentendag. Het is geheel bewolkt en de Noordermolen type grondzeiler draait in alle vreugde. De vlaggen van het Jaar van de Molens en Open Monumentendag wapperen rustig in de wind. "Meestal trekt de molen op deze dag niet zoveel bezoekers, omdat we moeilijk kunnen opboksen tegen de monumenten in de stad", vertelt Magda Strijkstra. Maar afwachten wat de dag ons brengt.

Molenhuis

Het molenhuis naast de Noordermolen in sinds 1987 het optrekje van de Strijkstra's. De familie telt vijf gezinsleden, Arjen en Magda, en kinderen Renske, Marieke en baby Jelle. Via Ties Kalk, de vader van Magda, is het gezin aan het huisje gekomen. Arjen en Magda schrokken wel een beetje toen ze het huis aantrouwen, want het was nauwelijks bewoonbaar. "De kippen keken ons van binnenuit de ramen aan, de septictank zat vol en overal groeiden brandnetels." De familie ging de uitdaging aan en bleek over de langste adem te beschikken. Arjen en Magda isoleerden de muren en warm water was door middel van een boiler nu mogelijk. In 1993 heeft de familie het huisje gekocht van Molenstichting Hunsingo en Omstreken, de eigenaar van de Noordermolen.

Lang was het pad naar de molen moeilijk begaanbaar. De geasfalteerde weg over de dijk bestond tot 1993 nog niet. "Mensen moesten al glibberend over de schapenstront hun weg banen naar de molen. Toen in '89 de kleppen van de molen aan vervanging toe waren, werden nieuwe exemplaren per boot over de Thesingemaar gevaren", aldus Magda.

Nu wil de familie voor geen goud meer weg. Want een hobby naast de deur is toch ontzettend praktisch. "Het is vrijstaand wonen met een grote V." De stilte is soms oorverdovend. "Je kunt een slak over een blaadje horen kruipen. Als het windstil is kunnen we op de dijk mensen horen praten over hun relatieproblemen. Het geluid draagt wel 200 meter ver", grinnikt Magda.

Opleiding vrijwillig molenaar

Begin jaren negentig besloten Arjen en Magda samen zich aan te melden voor de opleiding tot vrijwillig molenaar. Beiden delen een grote fascinatie voor de historische techniek. Daarnaast waarderen ze het buitenleven. Die combinatie maakt een prima molenaar. Elke zaterdag kregen ze praktijkles op een 'oefenmolen' om de kunst van het besturen van de molen onder de knie te krijgen. De opleiding duurt één à twee jaar, zo is de molenaar in opleiding in staat de molen onder verschillende weertypes draaiende te houden. Iedere leerling maakt zo'n 150 maaluren tijdens de opleiding. Sinds 1995 is het echtpaar in bezit van een molenaarsdiploma.

Om de molen in goede staat te behouden, moeten Arjen en Magda de molen tussen de 20 en 25 keer per jaar draaien. Ze hebben de vrijheid om te bepalen

wanneer ze dit doen. Daarnaast dragen ze bij in het onderhoud. Als er een raampje stuk is, vervangen ze het zelf. Maar van de vijzel en de wieken blijven ze af, daar zijn de molenmakers voor.

Arjen en Magda kruien nog met de hand. De kap met de wieken moet gedraaid worden met een zwenkel aan een tandwiel waar een ketting overheen loopt. De familie smeert de kruiring in met reuzel. Deze moet ook vaak bewegen, anders werkt de molen zich 'in de nesten'. De kap, die op vier punten rust op de kruiring, drukt er dan putten (nesten) in, waardoor het kruien een stuk moeilijker gaat. Bij storm zetten Arjen en Magda de wieken met kettingen vast.

Molengidsen

In de loop van de middag komen de bezoekers binnendruppelen. Vol enthousiasme praat Arjen met twee mannen die gefascineerd naar het bouwwerk staren. Terwijl Arjen vertelt dat elke roede 2000 kilo weegt en de bovenas 3500, knikken de mannen vol ontzag. "Zo hé, reageert de een. En hoeveel kilowatt produceert die molen als hij draait?"

De mensen actief bij de molen betrekken, zo luidt het

credo van de familie Strijkstra. Want de molen staat hedentendage niet zo dicht meer bij de belevingswereld van de burger als vroeger. Het imposante monument heeft zijn onmisbare functies grotendeels moeten afstaan. En een poldermolen heeft het extra moeilijk. "Poldermolens zijn nooit het centrum van affectie geweest. Een koren- of een houtzaagmolen doen nog dienst als dorpsgezicht", vindt Arjen.

De molen moet zijn rol als levend monument in de samenleving versterken. Moleneigenaren die in de jaren zeventig hun molens lieten herbouwen dachten hier zelden over na. Want niet alleen restauraties en draaiuren houden de molen levend. Maar vooral het besef van de waarde van het monument voor de omwonenden.

Arjen stond aan de wieg van de molengidsopleiding, die het maatschappelijke draagvlak voor de molens moet vergroten. De molenaar zelf is niet altijd de aangewezen persoon hiervoor, het ontbreekt hem of haar soms aan de sociale vaardigheden. Het is de bedoeling dat de molengidsen samen met de molenaar allerlei publieksactiviteiten organiseren in en rond de molen. Dochters Renske en Marieke zijn ook besmet met het

MARIEKE EN RENSKA STRIJKSTRA (JELLE LIET ZICH EXCUSEREN)

molenvirus. Renske, de oudste dochter hield een spreekbeurt en een boekbespreking over het onderwerp en nodigde haar klas uit voor een bezoek. Want rondleiden kan ze wel. "Een keer zei iemand: wat een saai ding zeg", roept Renske verontwaardigd. Dat kon ze toch echt niet begrijpen. "Wie zou hier nou niet willen wonen? Verhuizen is voor de kinderen geen optie, glimlacht Magda. "Alleen misschien als we naar een plek vertrekken waar een molen is."

FAMILIE BERGHUIS EN DE MOLENS KONINGSLAAGTE EN WILHELMINA

Weinig mensen hebben meer met molens dan Hendrik Jan en Mieke Berghuis. Via de molen leerden ze elkaar leren kennen en brachten hun eerste huwelijksnacht – heel speciaal – door in een wipmolen in Gelderland, het oudste type poldermolen van Nederland. De gediplomeerde molenaars zwaaien de scepter over maar liefst twee molens: korenmolen Wilhelmina in Noorderhoogebrug en poldermolen Koningslaagte in Zuidwolde. Welke plaats de molen inneemt in het leven van het molenechtpaar?

HET GOED LEVEN VAN DE FAMILIE BERGHUIS BIJ DE MOLEN KONINGSLAAGTE

"Het is geen hobby, maar een levenswijze. Je staat er mee op en je gaat er mee naar bed. Het is hier altijd aanwezig", aldus Hendrik Jan en Mieke.

Liefde voor molens

Hendrik Jan kreeg zijn figuurlijke klap van de molen toen zijn vader hem als kind meenam naar molen De Zilvermeeuw in Onderdendam. Volgend jaar op 2 juni viert hij zijn twintigjarig jubileum als molenaar. Bij Mieke begon haar uit de hand gelopen hobby met ansichtkaarten verzamelen. Via Stichting Adriaan in Haarlem, Mieke's geboorteplaats, volgde ze de opleiding tot molenaar.

Op een vergadering van De Hollandse Molen ontmoette ze Hendrik Jan en omdat ze tijdens haar opleiding ook wel eens het fenomeen zelfzwichting van dichtbij wilde zien, maakte ze een afspraak voor een bezoek aan De Wilhelmina. Met haar zus reisde ze per trein naar Groningen. Ze nam afscheid met de woorden: "We komen terug als we ons rijbewijs hebben". Dat werd dus september 2000. Het is niet bij dat ene bezoek gebleven.

Samen met hun twee kinderen Mathijs (2) en Stefan (4 maanden) wonen ze ongeveer 4,5 jaar in de molenaarswoning bij De Koningslaagte. Binnenshuis is het lekker warm en diverse prenten en natuurlijk hun getuigschriften voor het molenaarsvak prijken aan de muren. Ook staat er een miniatuurversie van molen *De Zeldernrust* uit Westervijtwerd. Mieke vindt het fantastisch om iets groots te kunnen bedienen, en raakt geïntrigeerd door de krachten die erbij vrijkomen. Hendrik Jan is naar eigen zeggen korenmolenaar in hart en nieren. Molen Wilhemina pakt je gewoon in. Zodra een berg tarwe voor de maalsteen ligt is hij in zijn element. "Het zingen van de zeven klinkt als muziek in de oren. Die lekkere geur, en het warme tarwemeel dat door je vingers glijdt, je moet het gewoon beleven."

Ook de kinderen zijn gegrepen door het molenvirus. "Matthijs vindt molens helemaal te gek. Hij ziet ze overal staan." Gekleed in molenaarstenuw met klompen om zijn voeten gaat hij elke zaterdag mee naar *Wilhelmina*. Ook Stefan staart, al hangend over de schouders van zijn ouders, urenlang uit het raam naar de draaiende molen. "Je zou toch denken, waar hebben ze 't van", grapt Hendrik Jan.

De Koningslaagte

De achtkantige bovenkruier type grondzeiler werd in 1878 aanbesteed en in 1882 voltooid. Van de overwaarde (600 gulden) werd de molenaarwoning gebouwd. De molen, eigendom van Molenstichting Husingo en Omstreken. De molen doet voornamelijk in de winter dienst als reservegemaal van polder Koningslaagte, 392 hectare groot. "De molen staat geen week stil. Behalve als we ziek of weg zijn." Volgens Hendrik Jan en Mieke

leer je pas echt het klappen van de zweep kennen in de loop der jaren. Molens hebben elke keer weer nieuwe fratsen. "Het zijn levende machines, die vele gevaren kennen, weet Hendrik Jan uit ervaring. Veiligheid staat dan ook voorop in de molen."

De Wilhelmina

Doordeweeks draagt de familie zorg voor de Koningslaagte, maar elke zaterdag zijn ze van 10:00 tot 17:00 te vinden op de achtkantige stellingmolen De Wilhelmina, alias De Leeuw. Als de wiek omhoog staat meet de molen maar liefst 37 meter en behoort daarbij tot de reuzen van het land. Samen met zes vrijwilligers, waarvan twee in opleiding gaan ze ambachtelijk te werk in de molen. Ze malen, zeven, mengen en verpakken meel. Het kruidkoekmeel en het befaamde *Wilhelmina's pannenkoekenmeel* vliegen als warme broodjes over de toonbank. Daarnaast verkopen ze ook kaarten, jam, krenten, gist en koekjes en jubileumvlaggetjes in hun winkeltje 'Onder de Wieken'. Want De Wilhelmina heeft iets te vieren dit jaar, namelijk het honderdjarige bestaan. Burgermeester Wallage sprak mooie woorden over de molen en hees persoonlijk de vlag. Daarna barstten de festiviteiten los, waar-

bij kinderen naar hartenlust konden ponyrijden en ook de lokale pipersband ontbrak niet. Die dag werd een groot succes, met maar liefst 1000 bezoekers uit alle omstreken.

Hendrik Jan, Mieke en hun team werken er hard om hun molens 'in the picture' te krijgen. Ze zien het als hun taak om de naamsbekendheid in ere te houden. Mensen komen namelijk niet altijd uit zichzelf.

Daarom organiseert het echtpaar activiteiten om mensen een kennis te laten maken met de molen. Zoals het avondmalen op 27 oktober. De molen wordt die avond van 18:00 tot 22:00 met sfeervol verlicht. Iedereen kan zich vergapen aan een heerlijke pannenkoek en een maaldemonstratie bijwonen. Regelmatig vindt er een speurtocht plaats waar letters verstopt zijn. Wie het woord vormt krijgt iets lekkers. Een kerstmarkt op 8 december ligt ook in de planning. Voor de kerst heeft Hendrik Jan een grote verrassing in petto. Meer wil hij niet verklappen. Dat moet iedereen zelf uitvinden. Maar je bent gewaarschuwd: wie eenmaal geïnfecteerd is met het Wilhelmina-virus komt er niet meer vanaf. Hendrik Jan en Mieke zijn voor de rest van hun leven verknocht aan de molen. "Er zit een ziel in die molen – hij leeft."

BAKKER
de Rappe
Schoenlapper

A-Kerkhof 33
9712 BC Groningen
Telefoon: (050) 312 08 07

Provincialeweg 28
9774 PB Adorp
tel: 050-3061221
06-51856323
fax: 0598-450013
email: info@dunning-molenbouw.nl
internet: dunning-molenbouw.nl